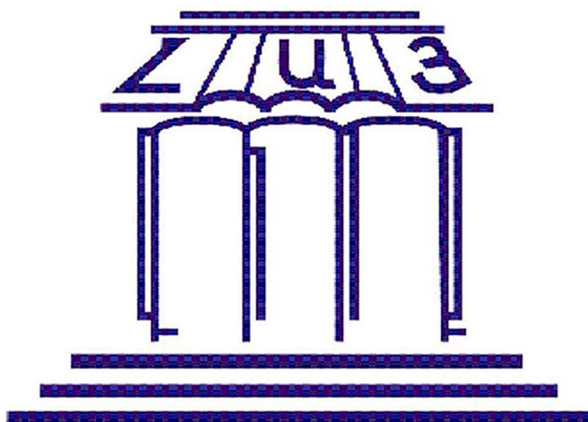

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Մույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

2354

ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԳԻ ՏԵՎ. ԳՐՈՂԱԳԱՆԴԻ ԲԱԺԻՆ

Ծ Ր Ա Գ Ր Շ Ր

Կուլթուրի դային դարոցների յեվ կուլ-
տւրայութիւն ցանցի միջին ողակների
համար 1931 — 32 ուս. տարվա համար:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ՊԵՏԶՐԱՏ

1 9 3 2

ՅԵՐԵՎԱՆ

І М И

7-30

32-1
A 397

01 JUL 2009

ՀԱՄԿ (Բ) Կ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ԲԵՎ. ԳՐԱԳՆԳԱՆԻԱՅԻ ԲԱԺԻՆ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ԳՐԱԳՐԱՆԵՐ

Կուլտուրերգային դպրոցների յեզ կուսակալութեան ցուցի միջին ոգակների համար 1931—32 ուս. տարվա համար:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻՉՄ

ՊԵՏՆԱԿԱՆ

1932

ՅԵՐԵՎԱՆ

ՊԵՏՆԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

Գրադրամ 70 0 (թ)

Հրատարակում 1962

Պատկեր 6165

Տիրաժ 500

59422-66

Քուրգու. Ռ. Ղազարյան

Խմբ. Վ. Մարտիրոսյան

Հանձնված է տպարանից 19-ХІІ-31

Ստորագր. 31-ХІІ

I ԹԵՄԱ.

ՄԱՐԲՈՒՄ-ԼԵՆԻՆԻՉՄԸ ՎՈՐՊԵՍ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԱՇԽԱՐՀԱՀԱՅՈՒՅՔԻ

1. ՄԱՐԲՈՒՄԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ

Մարքսիզմը վորպես բանվորական շարժման տեսական արհեստագործություն և միաժամանակ համաշխարհային պատմություն ունի իր զիտական ընդհանրացումը: Մարքսիզմի յերեք աղբյուրները՝ Մատթիլդիկական մատերիալիզմի և իդեալիստական գիտելիության քննադատությունը, ուսույթական սոցիալիզմի քննադատությունը):

Բուրժուական հեղափոխությունների շրջանի պրոլետարիատի սրժումը վորպես մարքսիզմի անմիջական բաղա՝ Մարքսիզմը որպես տեսական հիմնավորում կապիտալիզմի անխուսափելի նկման՝ նրա հակասությունների որինաչափ զարգացման և պրոլետարիատի զասակարգային պայքարի հետևանքով:

2. ՄԱՐԲՈՒՄԻ ԵՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՆՐԱ ԲԱՂԱԴՐԻՉ ՄԱՍԵՐԸ

Դիալեկտիկական մատերիալիզմը վորպես պրոլետարիատի փիլիսոփայություն: Հայեցողությունը վորպես մենչմարքսյան մատերիալիզմի հիմնական թերություն և նրա քննադատությունը արքսի կողմից: Աշխարհի վերափոխումը վորպես պրոլետարիատի հիմնական խնդիրը:

Իդեալիզմը վորպես հեգելյան դիալեկտիկայի հիմնական թերություն: Մարքսիստական դիալեկտիկայի եյությունը: Պատմական մատերիալիզմը վորպես դիալեկտիկական մատերիալիզմի իրաւում հասարակական զարգացումն ուսումնասիրելու համար: ամուրթյան մատերիալիստական ըմբռնման եյությունը:

Մատերիալիզմի վորպես գիտություն, աշխարհահայեցքի և թողի ամբողջականությունը, պողպատյա կոռուցվածք և անաժանելիությունը: Գիտական կոմունիզմը և ուսումնքը պրոլետարիատի դիկտատուրայի մասին վորպես գլխավորը մարքսիզմի սմունքում: Տեսությունը և պրակտիկական մարքսիզմի սխառմի էջ:

Մարքսիզմի հեղափոխական ակտիվությունը մարքսիզմը վորպես ղեկավարություն գործելու համար: Ուսմունքը պրոլետարիատի զասակարգային պայքարի, ստրատեգիայի և տակտիկայի մասին:

սին, վորպէս մարքսիզմի բողոքը մասն: Պայքարը բուրժուա-
կան և մանր-բուրժուական տեսութիւններէ դեմ վորպէս մարքսիզ-
մի զարգացման ձև:

3. ՌԵՎՈՒԹԻՆԻԶՄ

2-րդ ինտերնացիոնալի եպոխտն և նրա տարբերութիւնը նա-
խորդ եպոխտայից: Ռեվոլյուցիոնիզմը և նրա էությունը: Մարքսիզմ
և ռեվոլյուցիոնիզմ: Մարքսիզմի հեղափոխական ակտիվ էությունը
վոչնչացումը: Ռեվոլյուցիոնիզմի սոցիալական արժատները: Ռեվոլ-
յուցիոնիզմի տեսական աղբյուրները (կանտականութիւն և մա-
տիզմ):

4. ՄԱՐԿՍԻԶՄ-ԼԵՆԻՆԻԶՄ

Իմպերիալիզմը վորպէս կապիտալիզմի զարգացման և նրա բո-
լոր հակառակութիւններն ավելի սրող նոր ետապ: Իմպերիալիզմը
վորպէս ներսփռող կապիտալիզմ և վորպէս պրոլետարական հեղա-
փոխութիւնների նախորդակ: Ռեվոլյուցիոնիզմի վերածումը սոցիալ-
լոկալիզմի և սոցիալ-լոկալիզմին՝ սոցիալ-Ֆաշիզմի:

Լենինի պայքարը Մարքսի ուսմունքի վերականգնման համար:
Լենինիզմը իմպերիալիզմի և պրոլետարական հեղափոխութիւն-
ների եպոխտի մարքսիզմ: Լենինիզմը վորպէս մարքսիզմի զար-
գացման նոր և ավելի բարձր աստիճան:

ա) Հասարակական զարգացման դիալեկտիկայում (իմպերիա-
լիզմի վերլուծումը, որինաչափութիւն և հասարակա-տնտեսական
փորձացիայի պրոբլեմը, պրոլետարական հեղափոխութիւն տեսու-
թիւնը և պրակտիկան՝ կապակցված իմպերիալիզմի վերլուծու-
թիւն հետ և այլն):

բ) Բնութիւնի դիալեկտիկայում (ժամանակակից բնագիտու-
թիւն վերլուծումը և Մարքսի ու Ենգելսի գաղափարների զար-
գացումը բնագիտութիւն վերջին հաջողութիւնների տեսա-
կանում):

գ) Դիալեկտիկայում՝ վորպէս փիլիսոփայական դիալեկտիկա
(դիալեկտիկայի պրոբլեմը վորպէս փիլիսոփայական դիալե-
կտիկա, հակադրութիւնների միասնութիւն որենքը, Դիալեկտի-
կան վորպէս իմացաբանութիւն, արտացոլման տեսութիւնը և
այլն):

Գիտութիւն և փիլիսոփայութիւն կուսակցականութիւն
խնդրի լուծումը: Լենինիզմի հեղափոխական-ակտիվ բնույթը լի-
պիսի թշնամիների դեմ մղած պայքարումն և աճել լենինիզմը
(նախընտրութիւն, ստրուկիզմ, եկոնոմիզմ, մենչելիզմ, տրոց-
կիզմ, աջ թերութ և այլն): Լենինիզմի նշանակութիւն և էյու-
թիւն ռեվոլյուցիոնարական բարձրման բնագիտութիւնը (Զինով-
յեվ, Տրոցկի, Դեբորին, Բախարին և ուրիշները):

ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄ ՅԵՎ ԻԴԵԱԼԻԶՄ

1. ՏԵՐԿՈՒ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ

Մարքսը, Ենգելսը և Լենինը փիլիսոփայութիւն յերկու հիմնա-
կան ուղղութիւնների մասին: Ամեն մի փիլիսոփայութիւն հիմնա-
կան խնդիրը: Մատերիալիզմի և իդեալիզմի էյութիւնը: Փիլիսո-
փայական եկեղեցիքը:

և

2. ԻԴԵԱԼԻԶՄԻ ԶԵՎԵՐԸ

Սուբյեկտիվ իդեալիզմ (Բերկլի, Մախ, Բողոքանով): Որչեկ-
տիվ իդեալիզմ - Էրոնը, Պլատոնի իդեալիզմը, Հեգելի իդեալիզմը:
Սուբյեկտիվ և որչեկտիվ իդեալիզմների էյական նույնութիւնը:
Հեցութիւն և մտածողութիւն նույնութիւնը: Իդեալիզմի իմացա-
բանական և դատարարային արժատները: Իդեալիզմի ռեալիզմ և
հակադիտական բնույթը:

Սկեպտիցիզմ և պոստսկեպտիզմ: Կանտականութիւնը վորպէս
փիլիսոփայական եկեղեցիք-մատերիալիզմի և իդեալիզմի հաշ-
տեցման փորձեր: Կանտի փիլիսոփայութիւն դատարարային ար-
ժատները:

Ժամանակակից իդեալիզմը Արեմուտում և ԽՍՀՄ մեջ - տեր-
տերականութիւն, կանտականութիւն, մախիզմ, նոր հեգելական-
ութիւն: Մենչելիզմ իդեալիզմը և նրա դատարարային դերը:
Սուբյեկտիվ իդեալիզմի տարբեր մեխանիստների մոտ: Ժամանա-
կակից իդեալիզմի ռեալիզմ դերը:

3. ՄԵՏԱՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐՈՒՄԸ

Մետափիլիսոփայական մատերիալիզմի դատմական ձևերը - հու-
նական առումիտական, 18-րդ դարի մեխանիստական մատերի-
ալիզմը (Փրանտիական մատերիալիզմը), Ֆեյերբախ, վուլտար
մատերիալիզմը: Մատերիալիզմի իմացաբանական և սոցիալա-
կան արժատները:

Մինչմարքսյան մատերիալիզմի ընդհանուր բնութագիրը. մա-
տերիայի մետափիլիսոփայական բարձրումը, առումիտական, չարժման
բոլոր ձևերի հանգեցումը մեխանիստական չարժման նյութական
աշխարհի ճանաչողութիւն սկզբունքը, պայքար կրոնի դեմ:
Մինչմարքսյան մատերիալիզմի հիմնական թերութիւնները - մե-
տափիլիսոփայականութիւնը, մեխանիկայի միակ մատչատոր, հասո-
րակական զարգացման իդեալիստական բացատրութիւնը, աշ-
խարհահայացի հայեցողա-լուսավորական բնույթը: 18-րդ դարի
մեխանիստական մատերիալիզմի և Ֆեյերբախի մատերիալիզմի պատ-
մական դերն ու դատարարային արժատները:

Մեխանիստական մատերիալիզմի փիլիսոփայութիւն և բնա-
գիտութիւն մեջ ներկայումս: Մեխանիստական մատերիալիզմը

նՄՀՄ-ում և նրա ղեակցիոն նշանակութունը: Մեխանիզմի տար-
քերը մենչեկիկոզ իդեալիզմի մեջ:

Մարքսիզմ-լենինիզմի դիալեկտիկական մատերիալիզմը և
նրա ընդհանրության տարրերը նախորդ մատերիալիզմի հետ:

III ԹԵՄԱ

ԳԻԱԼԵԿՏԻԿԱԿԱՆ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄ

1. ՄԱՐԿՍ-ԼԵՆԻՆՅԱՆ ՓԻԼԻՍՈՓԱՑՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆ

Մենչեմարքսյան փիլիսոփայության առարկան: Պոզիտիվիզմ և
փիլիսոփայության բացատրումը մեխանիստների կողմից: Փիլի-
սոփայության առարկայի իդեալիստական ըմբռնումը մենչեկիկոզ
իդեալիստների մոտ: Հին փիլիսոփայության հաղթահարումը
մարքսիզմ-լենինիզմի կողմից: Մատերիալիստական դիալեկտիկան,
լոգիկան և իմացաբանությունը վորպես մարքս-լենինյան փիլի-
սոփայության բովանդակություն: Դիալեկտիկական մատերիալիզ-
մը վորպես աշխարհայացքի և մեթոդի միասնականություն:

2. ԳԻԱԼԵԿՏԻԿԱԿԱՆ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳԾԵՐԸ ՅԵՎ ՄԻՆՉՄԱՐԿՍՅԱՆ ԳԻԱԼԵԿՏԻԿԱՅԻ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Դիալեկտիկական մատերիալիզմի պատմական նախապատրաս-
տումը: Հեգելի իդեալիստական դիալեկտիկայի մատերիալիստա-
կան վերամշակումը Մարքսի և Ենգելսի կողմից: Մատերիալիստա-
կան դիալեկտիկայի զարգացման լենինյան էտապը: Մեխանիստ-
ների և մենչեկիկոզ իդեալիստների՝ Հեգելի դիալեկտիկայի հան-
դես ունեցած վերաբերմունքի քննադատությունը:

Մատերիալիստական դիալեկտիկան վորպես գիտություն
բնության, հասարակության և մտածողության շարժման ու զար-
գացման ընդհանուր որենքների մասին: Որլեկտիվ և սուբյեկտիվ
դիալեկտիկա: Դիալեկտիկայի, լոգիկայի և իմացաբանության
միասնությունը:

Լոգիկայի կատեգորիաները վորպես նյութական աշխարհի
հանաչողության ստաիճաններ: Պատմականը և տրամաբանակա-
նը մատերիալիստական դիալեկտիկայում:

Մատերիալի փիլիսոփայական և ֆիզիկական բնորոշումն տար-
բերությունը: Մատերիալի հասկացողությունը մարքս-լենինյան
փիլիսոփայության մեջ: Մեխանիստների և մենչեկիկոզ իդեալիստա-
ների՝ մատերիալի հասկացողության քննադատությունը:

Ֆիզիկայի ժամանակակից ճշմարտությունը և մատերիալի պրոբ-
լեմը: Տարածությունը և ժամանակը վորպես մատերիալի գոյու-
թյան որլեկտիվ ձևերը: Ժամանակի և տարածության կանոնական
և մարքսիստական-բողոքանության տեսությունների քննադատու-
թյունը: Ժամանակի և տարածության մարքս-լենինյան ուսմուն-
քի աղավաղումը մեխանիստների և մենչեկիկ իդեալիստների կող-
մից և այդ աղավաղման քննադատությունը: Մատերիան և շար-

ժումը: Շարժման ձևերը: Շարժումը վորպես փոփոխություն և
զարգացում: Շարժման և զարգացման մեխանիստական և մեն-
չեկիկյան-իդեալիստական ըմբռնման քննադատությունը:

3. ՄԱՏԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԳԻԱԼԵԿՏԻԿԱՅԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՐԵՆՔՆԵՐԸ

Հակադրությունների միասնական որենքը դիալեկտիկայի հիմ-
նական որենքն ու կորիզն է: Ի՞նչաչարժումը և հակադրություն-
ների պայքարը վորպես նրա աղբյուր: Չարգացման մատերիա-
լիստա-դիալեկտիկական և մետաֆիզիկական կոնցեպցիաները:
Մեխանիստական հավասարակշռության տեսության քննադատու-
թյունը: Հակադրությունների միասնականության որենքի՝ մեն-
չեկիկոզ-իդեալիստական աղավաղումների քննադատությունը: Հա-
կադրությունների միասնականության ու պայքարի որենքը վոր-
պես մատերիալիստական դիալեկտիկայի հեղափոխության հիմք:
Հակադրությունների միասնականության որենքը վորպես դիա-
լեկտիկայի բոլոր որենքների հիմք:

Քանակը՝ վորակի անցնելու որենքը: Չափի հասկացողու-
թյունը: Անընդհատություն և ընդհատություն: Եվոլյուցիա և
Հեղափոխություն: Վորակը՝ քանակի անցնելու որենքը: Յուրա-
հատություն և հանդեցման խնդիրը:

Յուրահատուկ և ոժանդակ որի աչափություն: Մեխանիստա-
կան հանդեցման թեորիայի քննադատությունը: Մեխանիստնե-
րի սուբյեկտիվիզմը վորակի հարցում, նրանց քանակական տեսա-
կետը և դրանց քննադատությունը: Մենչեկիկոզ-իդեալիզմը քա-
նակի, վորակի, և հաճեցման հարցում ու նրա քննադատու-
թյունը:

Բացասման բացասման որենքը: Շարժման, փոփոխության և
զարգացման անվերջությունը: Սկեպտիկական և դիալեկտիկական
բացասում: Տրիադան և նրա նշանակությունը: Բացասման բա-
ցասման որենքի աղավաղումը մենչեկիկոզ-իդեալիստների և մեխա-
նիստների կողմից ու դրա քննադատությունը:

Պատճառականության որենքը: Պատճառականության կան-
ոնական ըմբռնման քննադատությունը: Մեխանիստների և մեն-
չեկիկոզ-իդեալիստների պատճառականության ուսմունքիստական
ըմբռնման քննադատությունը:

Դիալեկտիկական փոխադրեցության ելությունը և նրա եկ-
լեկտիկ ըմբռնման քննադատությունը: Անհրաժեշտություն և պա-
տահականություն: Անհրաժեշտության և պատահականության
մեխանիստական և մենչեկիկ-իդեալիստական ըմբռնման քննադա-
տությունը: Անհրաժեշտություն և ազատություն: Մեխանիստնե-
րի Փատալիզմի և մենչեկիկոզ-իդեալիստների՝ ազատության իդեա-
լիստական ըմբռնման քննադատությունը:

4. ՄԵՏԱՅԻԶԻԿԱՅԻ ՅԵՎ, ՖՈՐՄԱԼ ԼՈԳԻԿԱՅԻ ՔՆՆԱԴԱՆՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մետաֆիզիկան և ֆորմալ լոգիկան: Ֆորմալ լոգիկայի հիմնական որոնքները: Ֆորմալ լոգիկան, եկեղեցական և սոփեստոլոգիկան: Պրեխանովի սխալները Ֆորմալ լոգիկայի գնահատման խնդրում: Ֆորմալ լոգիկան վորպես բուրժուական տեսություններ և ուսկիցիոնիզմի հիմք: Ֆորմալ լոգիկան վորպես աջ և «ձախ» սպորտու իղմի հիմք: Մեխանիստների ֆորմալ լոգիկան: Մատերիալիստական դիալեկտիկական լոգիկայի ուսկիցիոն մենչեիկիզմալիստների կողմից (Դեբորին, Կարեվ, Լուպոլով, Գոնիկման և ուրիշ երը): Մեխանիստների և մենչեիկիզմալիստների՝ մատերիալիստական դիալեկտիկայի աղավաղման դասակարգային իմաստը:

5. ՀԱՆԱՀՈՂՈՒԹՅԱՆ ԴԻԱԼԵԿՏԻԿԱՆ

Աշխարհի սկզբունքային ճանաչողությունը: Հանաչողությունը վորպես նյութական իրականության արտացոլում մարդկանց գլխում: Հանաչողության հասարակական և դասակարգային բնույթը: Հանաչողության աղբյուրներն ու ձևերը—նյութական իրականությունը, պրակտիկան, գոյանությունը, մտածողությունը: Ուշերտիվ ճշմարտություն: Հարաբերական և բացարձակ ճշմարտություն: Նմպիրիզմի, ուսցիոնալիզմի և ուսկյատիվիզմի քննադատությունը ճանաչողության և աղբյուրների ճշմարտության հարցում: Վերացական և կոնկրետ հասկացողություն: Մեխանիզմի և մենչեիկիզմ իղեալիզմի քննադատությունը ճշմարտության և հասկացողության հարցերում:

Մարքս-լենինյան փիլիսոփայության կուսակցականությունը: Կուսակցականությունը և պրակտիկան: Պրակտիկայի ձևերը—արտադրություն, դիտական դյուտեր և հայտարարում եր, և քաղաքական, հեղափոխական դասակարգային պայքար:

Պրակտիկան վորպես ճշմարտության չափանիշ: Տեսության և պրակտիկայի դիալեկտիկական մատերիալիստական միասնությունը: Մատերիալիստական դիալեկտիկական վորպես ղեկավարություն աշխարհը հեղափոխականորեն փոխելու համար: Մեխանիստների պրակտիկան տեսությունից անջատելու և մենչեիկիզմալիստների՝ տեսությունը պրակտիկայից խլելու քննադատությունը: Մարքս-լենինյան փիլիսոփայության կուսակցականության մեխանիստական և մենչեիկյան-իղեալիստական արհամարհումը և խեղաթյուրումը ու դրանց քննադատությունը:

Մեխանիզմի լոգիկան և իմացաբանությունը վորպես աջ սպորտուներիզմի հիմնավորում:

Մենչեիկիզմ-իղեալիզմի լոգիկան և իմացաբանությունը վորպես «ձախ» սպորտուներիզմի հիմնավորում:

IV ԲԵՄԱ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄԸ ՎՈՐՊԵՍ ԴԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԸՆԳՀԱՆՈՒՐ ՀԱՍԱՑՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ՄԱՍԻՆ ՅԵՎ ՆՐԱ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ

(Դասախոսության ձևով)

Պատմական մատերիալիզմը վորպես դիալեկտիկական մատերիալիզմ չարունակություն և տարածում հասարակական յերեվույթների բնագավառի վրա: Պատմական մատերիալիզմը վորպես հասարակական իրականության և նրա փոփոխման ճանաչողության յեթողուղի: Պատմական մատերիալիզմի, փիլիսոփայության և քաղաքականության անխցելի կապը: Պատմական մատերիալիզմը և քաղաքատեսությունը: Պատմական մատերիալիզմը և սոստոությունը:

Հասարակության մարքսիստական համայնքի պատմական նախապայտարտումը: Անգլիական տնտեսագետների փորձերը պատկերացնելու հասարակական զարգացումը վորպես որյեկտիվ որոնչալի պրոցես, վորը կատարվում և տնտեսական հիմքի վրա: Պատմության մատերիալիստական ըմբռնման տարրերը և հասարակության դասակարգային կառուցվածքի հասկացողությունը ռեոտալիզմայի չրջանի պատմագիրների մոտ (Գիզո, Տյեր, Մինյե):

Մեծ ուսուպիտների սոցիալական հայացքները: Պատմության հեղեյան ըմբռնումը վորպես իղեալական հիմքի վրա տեղի ունեցող որինաչալի պրոցես: Հեղելի հասարակական ուսմունքի դրական կողմերը:

2. ԲՈՒՐԺՈՒԱԿԱՆ ՅԵՎ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ԴԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԳԻԱՅԻ՝ ՔՆՆԱԳԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

(Դասախոսության ձևով)

Բուրժուական մտածողության սահմանափակ լինելու և ղեկավարական հասարակագիտություն ռոնգծելու անը: Գունակության սոցիալ-պատմական պատճառները: Բուրժուական եկոնոմիկայի ոտոմիստական և տարեքային բնույթը և «հասարակական պայմանադրի» ուսմունքը: Բուրժուական հասարակակարգի հավերժացման, բացարձակացման և իղեալականացման ձգտում: Դասակարգային հակասությունների և պայքարի որումը և ռեակցիոն տնտեսական սուրյեկտիվ սոցիալիզմները և նրանց քննադատությունը Լենինի կողմից: Ստրուկտուրական որյեկտիվիզմը և նրա քննադատությունը:

Նեոկանալիստականությունը և հասարակագիտությունը: Բնույթը:

թյան և հասարակության, բնագիտության և արհեստական գիտությունների բաղադրով հակադրությունը: Նպատակաբար ությունը (теплодогня) իդեալիզմ: Հասարակական պայքարի դասակարգային վորդակի նպատակների փոխարինումը, զկուլտուր-պատմական արժեքներ տեսություն անհիմն հասկացողություններով:

2-րդ ինտերնացիոնալի տեսարանների՝ հասարակական գիտությունների մեթոդոլոգիայի բնութագրական գծեր: Կառուցվող մեխանիստական-նատուրալիստական և իդեալիստական տեսակետների քննադատությունը: Նեոկանտիականությունը և մոխիզմը 2-րդ ինտերնացիոնալում: (Մաքս, Ադլեր և Ուտտ Բառեր):

3. ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Հասարակական որևէ հասկացողությունը: Որինաչափությունը բնության և հասարակության մեջ: Բնության և հասարակության խզման և բացարձակ հակադրման անթույլատրելիությունը: Բնության և հասարակության նույնացման, տափառ անալոգիաների, հասարակական յերևույթների բիոլոգիայացման, նատուրալիզմի անցման անթույլատրելիությունը: Որչեկտիվ որինաչափություն: Մարքսիզմը և դարվինիզմը:

Կրկնողության չափանիշը: Հասարակական որինաչափությունների յուրահատկությունը: Հասարակական մարդու նպատակահարմար գործունեությունը և նրա հիմնավորումը: Դասակարգային պայքարի տեսությունը փորպես դասակարգային հասարակության հասարակական պրոցեսների գիտական հետադոման զեկավար հիմք:

Հասարակական Ֆորմացիայի հասկացողությունը փորպես յղատմական մատերիալիզմի հիմնական հասկացողություն: Ընդհանուր և առանձնահատուկի դիալեկտիկական հասարակական Ֆորմացիայի մարքս-լենինյան ուսմունքի մեջ:

Հասարակական Ֆորմացիայի ելությունը:

Հասարակական կյանքի նյութական բաղիւրը: Հասարակության տնտեսական կառուցվածքը փորպես բովա դակություն և քաղաքական ու գաղափարական ձեր: Պատմական մատերիալիզմի հաստատումը ռազմական գործի պատմությունը:

Պատմական մատերիալիզմի փորպես զեկավար մեթոդ պրոլետարիատի պրակտիկ-հեղափոխական գործունեության համար: Պատմական մատերիալիզմի կուսակցականությունը: Պատմական մատերիալիզմի պլեխանովյան ըմբռնման պակասությունները: Այդ պակասությունների կապը նրա ոպորտունիզմի հետ: Լենինիզմի փորպես միաամական մատերիալիզմի զարգացման նախադրման:

4. ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ԲՈՒԽԱՐԻՆՑԱՆ ԱՂԱՎԱՂՈՒՄՆԵՐԻ ԳՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Սոցիոլոգիայի բուխարինյան ըմբռնումը: Կոնկրետի և յուրահատուկի լուծվելը ընդհանուր սկզբու քննի մեջ: Հասարակական Ֆորմացիայի մարքս-լենինյան ուսմունքի անտեսումը: Մարքսիստական սոցիոլոգիայի վերածումը մի գիտության, փոր խոսում և հասարակության մասին ընդհանրապես:

Մեխանիստական մոտեցումը հասարակական որինաչափության:

Հալսասարակչություն տեսության գենեզիսը (Ո. Կոնտ, Սպենսեր, Բոգդանով): Նրա սխալները արտադրողական ուժերի, արտադրական հարաբերությունների և դասակարգերի բացարձակ մեջ: Հասարակական հարաբերությունների «նյութականացումը» ըստ Բուխարինի ընդհանուր սոցիոլոգիական և փիլիսոփայական հասկացքների և աջ ոպորտուն իզմի կապը:

Պատմական մատերիալիզմի աղավաղումը մյուս մեխանիստների մոտ (Ակսելրոդ: Մարքսյանով):

5. ՏՐՈՑԿԻԶՄԸ ՅԵՎ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ՆՐԱ ԱՂԱՎԱՂՈՒՄՆԵՐԸ

Պատմության սուբյեկտիվ իդեալիստական ըմբռնումը: Հասարակական Ֆորմացիայի մարքս-լենինյան ուսմունքի չըմբռնումը: Մի ժամանակաշրջանի որինաչափությունների մեխա իկական տարածումը մի ուրիշ, փորակապես առաջինից տարբերվող ժամանակաշրջանի վրա: Պատմության նյութական թռիչքների փոխաբերումը տրամաբանական թռիչքներով: Պատմական վալյուտաբիզմ թեորիայում և պոչականությունը պրակտիկայում: Տրոցկիզմի սոցիոլոգիական հասկացքների և նրա հակահեղափոխական քաղաքականության կապը:

6. ՄԵՆՇԵՎԻԿՈՂ ԻԴԵԱԼԻԶՄԸ ՅԵՎ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄԸ

Պատմական մեթոդոլոգիական հարցերի արհամարհումը: Պատմական մատերիալիզմի հեղեյան-իդեալիստական աղավաղումները: Կանտիական աղավաղումներ պատմական մատերիալիզմի և պատմության հարաբերության հարցում:

V ԹԵՄԱ

ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐ ՅԵՎ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՀԱՐԱՐԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ՎՈՐՊԵՍ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԻՄՔ:

Մարդկային հասարակությունը փորպես բնության յուրահատուկ մաս: Հասարակական մարդը փորպես գործիքներ պատրաստող կենդանի: Նյութական արտադրությունը փորպես մարդ:

կային հասարակութիւն կենսական հիմք: Աշխատանքի պրոցեսը վորպես նյութերի փոխանակութիւն մարդու և բնութեան միջև: Աշխատանքի պրոցեսի բնական և հասարակական կողմը: Աշխատանքը վորպես մարդկային յորհաստուկ գործունէութիւն: Այդ բանի չհասկանալը մենչեկիոզ՝ իդեալիստ Լուպալի կողմից:

2. ԱՐՏԱԳՐՈՂԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՈՒՍՄՈՒՆԲԸ

Նյութական արտադրողական ուժերի տարրերը վորպես արտադրութեան պրոցեսի մոմենտներ (բանվորական ուժ, աշխատանքի գործիքներ և աշխատանքի առարկա): Արտադրողական ուժերի տարրերի դիալեկտիկական միասնութիւնը: Հասարակական տեխնիկական վորպես հասարակութեան՝ բնութեանը ակտիվորեն հարմարվելու ցուցանիշ, վորպես բնութեան վրա նրա ունեցած իշխանութեան չափ և վորպես բանվորական ուժի չափանիշ: Հեղափոխական (բանվոր) դասակարգը վորպես կարևոր արտադրողական ուժ: Արտադրողական ուժերի հասարակական բնութիւնը: Արտադրողական ուժերը մեխանիկորեն տեխնիկային հաժադաբնեցելու քննադատութիւնը (Բուխարին և ուրիշները):

3. ԱՐՏԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՐԱՐԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՈՒՍՄՈՒՆԲԸ

Մարդկանց արտադրական հարաբերութիւնները, նրանց բնութագրումը: Դասակարգային հասարակութեան արտադրական հարաբերութիւնների դասակարգային բնութիւնը: Արտադրական հարաբերութիւնները վորպես հասարակութեան տնտեսական կառուցվածք և նրա իրական, բաղիւ: Հասարակատնտեսական ֆորմացիաների պրոցրեսիվ ախտերը: Արտադրողական ուժերը վորպես քովանդակութիւն և արտադրական հարաբերութիւնները վորպես նրանց հասարակական ձև: Արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերութիւնների դիալեկտիկական միասնութիւնը: Արտադրական հարաբերութիւնների գոհ-հիլ-նատուրալիստական բնութագրումը Բուխարինի մոտ: Արտադրական հարաբերութիւնների նյութականութիւնը, այդ հարաբերութիւնների գոյութեան անկախութիւնը մարդկային գիտակցութիւնից և կամքից: Արտադրողական ուժերը և արտադրական հարաբերութիւնները միմյանցից անջատող Ռուբինի իդեալիստական տեսակետի քննադատութիւնը:

4. ԱՐՏԱԳՐՈՂԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐԻ ՅԵՎ ԱՐՏԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՐԱՐԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԴԻԱԼԵԿՏԻԿԱՆ

Արտադրողական ուժերի վորոշող դերը արտադրական հարաբերութիւնների հանդէպ: Արտադրական հարաբերութիւնները վորպես արտադրողական ուժերի զարգացման ձև: Բուխարինի և

ուրիշների արտադրական հարաբերութիւնները վորոշող արտադրողական ուժերի պատիւի ռեֆլեքս համարող մետաֆիզիկա, մեխանիստական տեսակետի քննադատութիւնը: Աշխարհադրական պայմանների դերը արտադրողական ուժերի զարգացման մէջ: Պլեխանովի աշխարհադրական թեզում արտադրողական ուժերի զարգացման ուսմունքի մէջ և այդ թեզման քննադատութիւնը: Արտադրողական ուժերի զարգացման գիտելիքական ուսմունքը և Բուխարինի հաժադաբնեցելու մեխանիստական տեսութիւնը: Կաուցիու իդեալիստական տեսակետը արտադրողական ուժերի զարգացման մասին: Արտադրողական ուժերի զարգացման ուսմունքի իդեալիստական խեղաթյուրումը մենչեկիոզ իդեալիզմի ներկայացուցիչ Տիմյանսկու մոտ և նրա քննադատութիւնը: Դասակարգային պայքարի դերը արտադրողական ուժերի զարգացման մէջ: Վերնաշինների դերը արտադրողական ուժերի զարգացման մէջ:

5. ԱՐՏԱԳՐՈՂԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐԻ ՅԵՎ ԱՐՏԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՐԱՐԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱԿԱՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՎՈՐՊԵՍ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՊՐՈՅԵՍԻ ՇԱՐՔԻՉ ՈՒԺ

Դասակարգային հակասութիւնները և դասակարգային պայքարը վորպես արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերութիւնների հակասութիւնների արտահայտութիւն: Հեղափոխութիւնը վորպես նյութական արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերութիւնների կոնֆլիկտի յուժում և արտահայտութիւն: 1914—1917 թ. թ. իմպերիալիստական պատերազմը վորպես իմպերիալիստական չլանի կապիտալիզմի հակասական, ու համաշխարհային զարգացման հետեանք և վորպես արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերութիւնների միջև յեղած կոնֆլիկտի արտահայտութիւն: Համաշխարհային իմպերիալիստական պատերազմը, Հոկտեմբերյան հեղափոխութիւնը և ներկայիս համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը, վորպես ցուցանիշներ այն բանի, վոր արտադրողական ուժերը վերածել են կապիտալիստական արտադրական հարաբերութիւնները:

6. ԱՐՏԱԳՐՈՂԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐԸ ՅԵՎ ԱՐՏԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՐԱՐԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՅԻ ՈՐՈՎ

Հոկտեմբերյան հեղափոխութիւնը վորպես արտադրողական ուժերի և կապիտալիստական արտադրական հարաբերութիւնների կոնֆլիկտի յուժում և արտահայտութիւն և վորպես հետեանք համաշխարհային իմպերիալիզմի ու համաշխարհային զարգացման: Կապիտալիզմի անհամաչափ զարգացման որեւոր և սոցիալիզմի հաղթանակը մեր յերկրում: Տրոցկիզմի քննադատութիւնը այդ հարցում:

Արտադրողական ուժերի դրութեան բնութագրումը Հոկտեմբերի հեղափոխութիւնից հետո: Տնտեսական ձևերը և արտադրական

Հարաբերությունների տիպերը Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից հետո: Սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցումը: Անցողիկ ժամանակաշրջանի հիմնական հակասությունը—հակասություն ծնվող սոցիալիզմի և դրա լրիվ կերպով չլայնացված և ապրանքային արտադրության հիման վրա վերածնվող կապիտալիզմի միջև: Ամենից առաջավոր տիպի արտադրական հարաբերությունների (սոցիալիստական) և համեմատաբար թույլ զարգացման արտադրողական ուժերի հակասությունը: Ընդլայնված վերարտադրության սկզբունքով զարգացող սոցիալիստական արդյունաբերության և տեխնիկայի հետամնաց գյուղատնտեսության հակասությունը: Ֆերկրի սոցիալիստական ինդուստրացումը և գյուղական տնտեսության կոլեկտիվացումը վորպես մեր յերկրի ներքին հակասությունների հաղթահարման գլխավոր ուղի և վորպես տեխնիկո-տնտեսական տեսակետից առաջավոր կապիտալիստական յերկրներին «հասնելու և անցնելու» ի դրի իրականացում: Ֆերկրի երկկտրիֆիկացիայի տեղն այդ խնդրի լուծման մեջ:

Սոցիալիստական արտադրական հարաբերությունները վորպես մեր յերկրի արտադրողական ուժերի զարգացման ձև: Բանվոր դասակարգը վորպես սոցիալիստական արտադրական հարաբերությունների կրող և վորպես կարևոր արտադրողական ուժ մեր յերկրում: Պրոլետարական դիկտատուրայի և պլանի դերը մեր յերկրի արտադրողական ուժերի զարգացման գործում: Մեր յերկրի արտադրողական ուժերի զարգացման բուրժուա-ոկտավրոտական տեսությունը (Ուտրյալով—Կոնդրատյեվ, Սուխանով):

ԽՍՀՄ արտադրողական ուժերի զարգացման աջ-ոպորտունիստական տեսությունը (Բուխարին և ուրիշները):

Տրոցկիզմի ավանտյուրիզմը մեր յերկրի զարգացման տեմպերի հարցում վերականգնման և կապիտուլյանտականությունը վերահառուցման չրջանում: Հնգամյակը, նրա հիմնական սկզբունքները և մեր զարգացման տեմպերի խնդիրը: Ինդուստրացում, գյուղական տնտեսությունների համատարած կոլեկտիվացում, կոլեկտիվյան վերացումը վորպես դասակարգի: Սովխոզինա-րտությունը: Սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցման ամբարտումը համայնի յերրորդ տարում: Սոցիալիզմի առաջին չրջանը և նկարի վերջին կտավը: Սոցիալիստական մրցակցություն և հարվածայնություն, նրանց դերը արտադրողական ուժերի զարգացման գործում: Փաղաքի և գյուղի հակադրությունների հաղթահարման պրոցեսը, տեխնիկային և գիտության տիրապետելու խնդիրը և պրոլետարական արտադրական տեխնիկական ինտելիգենցիայի ստեղծումը: Մոավոր և ֆիդիկական աշխատանքի հակադրությունների հաղթահարման խնդիրը:

ԴԱՍԱԿԱՐԳԵՐ ՅԵՎ ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅԳԱՐԻ

1. ԴԱՍԱԿԱՐԳԵՐԻ ՅԵՎ ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅԳԱՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՈՒՍՄՈՒՆԲԸ

Դասակարգերի տեսությունը մինչև Մարքսը: Պատմական ծառայություն դասակարգերի և դասակարգային պայքարի տեսությունը մեջ: Մարքսի դասակարգերի և դասակարգային պայքարի տեսության դարգացման լենինյան ետապը: Դասակարգերի ուժործիստական և սոցիալ-ֆաշիստական բաշխողական տեսությունը և նրա քննադատությունը (Կաուցկի և ուրիշները): Մարքս-լենինյան մեթոդոլոգիայի հիմնական գծերը դասակարգերի խնդրի լուծման գործում: Արտադրության անտադոնիստական յեղանակը վորպես հասարակությունը դասակարգերի բաժանելու հիմք: Հասարակական դասակարգերի՝ ամենակարևոր հատկանիշները: Դասակարգերի լենինյան բնորոշումը: Դասակարգերի ոպորտունիստական բնորոշումը Բուխարինի մոտ և նրա քննադատությունը: Դասակարգային հասարակության պատմական լինելը: Դասակարգերի առաջ գալու պայմանները: Դասակարգային հասարակական ֆորմացիաների հիմնական տիպերը: Դասակարգերի վոչընչացման պայմաններն ու պատճառները: Դասակարգային պայքարը վորպես հասարակական զարգացման շարժիչ ուժ դասակարգային հասարակության մեջ:

Հիմնական և անցողիկ դասակարգեր: Կապիտալիստական հասարակության հիմնական դասակարգերը—կապիտալիստներ և բանվոր դասակարգ: Բանվոր դասակարգի դրությունը կապիտալիզմի սրով: Գյուղացիության դրությունը կապիտալիզմի սրով:

2. ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅԳԱՐԻ ՈՒՍՄՈՒՆԲԸ

Կապիտալիստների և պրոլետարիատի անտադոնիստական արտադրական հարաբերությունները, չահագործումը և դասակարգային հակասությունների անհաշտելիությունը: Դասակարգային պայքարը վորպես դասակարգային հակասությունների անհաշտելիության արտահայտություն: Պրոլետարիատի դասակարգային պայքարը վորպես պայքար արտադրության յեղանակը փոփոխելու համար:

Դասակարգային պայքարի մարքս-լենինյան և ոպորտունիստական հակացողությունը: Գլխավորը մարքս-լենինյան դասակարգային պայքարի ուսմունքում: Դասակարգային պայքարը մինչև պրոլետարական հեղափոխություն և պրոլետարիատի դիկտատուրա, իսկ վերջինիս միջոցով՝ մինչև դասակարգերի լրիվ վոչընչացում հասնելը: Արտադրական միջոցների մասնավոր տեխնիկանության վերացումը վորպես դասակարգերի և չահա-

գործման վճռահանման նախադրման: Պրոլետարիատի՝ վերջին միակ հետևողական հեղափոխական դասակարգի և գյուղացիության չքավորաձիջակ մասսաների ղեկավարի դերը դասակարգերի վճռահանման և կոմունիզմի համար մղվող պայքարում:

Պրոլետարիատի՝ վերջին դասակարգի՝ հասունացման դիալեկտիկան, դասակարգ «իր մեջ» և դասակարգ «իր համար»:

Պրոլետարիատի դասակարգային պայքարի հիմնական ձևերը—տնտեսական, քաղաքական և գաղափարական: Դասակարգային պայքարը տևողական մեջ: Դասակարգային պայքարի համադրան ձևերի փոխհարաբերությունը և նրանց միասնությունը: Դասակարգային պայքարի ձևերի պատմական դարգացումը: Տրեղ-յունիսնիզմ: Պրոլետարիատի դիկտատուրայի համար դիմադրող ապստամբության միջոցով մղվող հեղափոխական—քաղաքական պայքարը վերջին կապիտալիզմի դեմ մղվող պրոլետարիատի դասակարգային պայքարի ամենաարձր ձև: Դասակարգեր և կուսակցություններ: Կարխածատիրական և բուրժուական կուսակցությունները (պահպանողականներ, լիբերալներ, ֆալսիտներ, հոկանմբերականներ, կադետներ): Մանր-բուրժուական կուսակցությունները (մենչևիկներ, եսերներ, ժամանակակից սոցիալ-դեմոկրատիան—բուրժուադիայի ձախ թևը): Բանվոր դասակարգի կուսակցությունը—կոմկուսակցությունը, մասսաների, դասակարգի, կուսակցության և առաջնորդների փոխհարաբերությունը դասակարգային պայքարում և հեղափոխության մեջ ու աղ փոխհարաբերության դիալեկտիկական-մատչելիության րժրոնումը: Կոմինտերնի և կոմկուսակցության դերը կապիտալիստական յերկիրներում պրոլետարական դիկտատուրայի համար մղվող դասակարգային պայքարում: 2-րդ Խնտերնացիոնալի և սոցիալ-ֆալսիզմի ռեակցիոն դերը դասակարգային պայքարում: ԽՍՀՄ-դերը կապիտալիստական յերկիրներում պրոլետարական դիկտատուրայի համար մղվող՝ բանվոր դասակարգի պայքարում:

3. ԴԱՍԱԿԱՐԳԵՐԸ ՑԵՎ ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅԲԱՐԸ ԽՍՀՄ-ՈՒՄ

Նախկին Ռուսաստանի դասակարգերի դրություն փոփոխությունը Հոկտեմբերյան հեղափոխության հաղթանակի հետևանքով: Պրոլետարիատի յուրահատկությունը վերջին տիրապետող դասակարգի և գյուղացիության չքավորաձիջակ մասսաների ղեկավարի: Դրության առանձնահատկությունները, գյուղացիության չեքտափորումը պրոլետարական դիկտատուրայի պայմաններում և ի տարբերություն կապիտալիզմի: Դասակարգերը և տնտեսական ձևերը ԽՍՀՄ-ում: ԽՍՀՄ հիմնական դասակարգերը մինչև գյուղացիության չքավորաձիջակ մասսաների մեծամասնության կուլեկտիվացումը—բանվոր դասակարգը և գյուղացիության հիմնական միջակային մասսան: Կուլակությունն ու նեպոմանական բուրժուազիան, վերջին յերրորդ (վոչ-հիմնական) դասակարգ

• ԽՍՀՄ-ում փանվոր դասակարգի վերաբերմունքը հանդեպ չքավորության, միջակայության և կուլակության: Կյուղացիության դասական չերտերի հանդեպ ունեցած վերաբերմունքի լենինյան յեռամի (ԼԵՆԻՆԻՅԱՆ) փորձույան:

Լենինյան ուսմունքը պրոլետարիատի դիկտատուրայի մասին վերջին դասակարգերի վոչահացման համար նոր ձևերով մղվող դասակարգային պայքարի շարունակություն:

Դասակարգային պայքարի հիմնական ձևերը Հոկտեմբերից անմիջապես հետո և վերականգնման շրջանում: 1) շահագործողների ճնշում, նրանց սահմանափակումն ու վանումը: 2) Քաղաքացիական պատերազմ, 3) պրոլետարիատի ղեկավար ներգործությունը գյուղացիության հիմնական մասսաների վրա և նրանց կուլեկտիվացման ուղի սոցիալիստական դարգացման ուղու վրա կանգնեցնելու նախապատրաստումը, 4) բուրժուական մասնագետների ոչտագործումը, 5) աշխատանքի նոր դիսցիպլինայի դաստիարակությունը: Կապիտալիստական տարրերի դիմադրության ձևերը և պայքարն ընդդեմ պրոլետարիատի դիկտատուրայի վերականգնման շրջանում:

4. ԴԱՍԱԿԱՐԳԵՐԸ ՑԵՎ ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅԲԱՐԸ ՎԵՐԱ-ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Կուսակցության դիալիզի ճշտությունը և սոցիալիստական յինարարության հաջողությունները: Սոցիալիստական արդյունաբերության լնդուստրացման հաջողությունները, բանվոր դասակարգի ստեղծադրական ակտիվության հակայական աճումը և աշխատանքի սոցիալիստական ձևերի դարգացումը պետարդյունաբերության մեջ: Սովխոյների՝ վերջին խոշոր սոցիալիստական հողագործության կենտրոնների ցանցի մեծացումը, նրանց ամրապնդումը, աճումը և նրանց աղեկցության աճումը գյուղացիության չքավորաձիջակ մասսաների վրա: Անցումը դրժման արտադրական ձևերին և բանվոր դասակարգի կապի ամրապնդումը գյուղացիության հիմնական մասսաների հետ վերահասունցման շրջանում: Դասակարգային տեղաշարժերը գյուղում և միջակ գյուղացիության շրջադարձը դեպի համատարած կուլեկտիվացման ուղին: Կուլխոյ մասն միջակի վերածումը բանվոր դասակարգի դաշնակցից նրա հենարանի և կուլխոյնիկների վերածումը գյուղի կենտրոնական ֆիգուրայի: Պրոլետարիատի հանարանի յայնացումն ու ամրացումը գյուղում ընդդեմ կուլակի և կապիտալիզմի արժատախումը: Կապիտալիստական տարրերի սահանափակման և վանման քաղաքականությունից համատարած կուլեկտիվացման հիման վրա կուլակությունը վերջին դասակարգ վերացնելու քաղաքականության անցնելը և քաղաքային բուրժուազիայի վանման ուժեղացումը:

Մավալուն սոցիալիստական հարձակումն ապրիլի ֆրոնտով և դրանից լղկող կապիտալիստական տարրերի դիմադրության ու

ժեղացումը և դասակարգային պայքարի սրումը վերականգնումը չբխում:

Դասակարգային պայքարի սրումը քաղաքում: Բուրժուազիային (հակահեղափոխական հույսերը Խորհրդային Միության կապիտալիստական վերաբերման վրա և այդ հույսերի կործանումը: Մոցիստիստական շինարարությունն ուղղակի վիժեցնելու փորձերին անցնելը: «Արդյունաբերական կուսակցության» և արտասահմանյան մենչևիկյան կենտկոմի «Միութենական բյուրոյի» կապմունքներումը խորհրդային իշխանությունը տապալելու և բուրժուական ինտելիգենցիայի շերտավորումը և նրա բուրժուական մասի անցումը ակտիվ հակահեղափոխական գործունեություն և վնասարարության ինչպես տեսություն , այնպես էլ պլանավորման և պրակտիկայի մեջ: Վնասարարությունը վորպես ներքին և միջազգային բուրժուազիայի դասակարգային պայքարի մեթոդ, վերջի նպատակն և հնգամյակի վիժեցումը և ինտելիգենցիայի համար հող պատրաստելը:

Դասակարգային աշարջության բարձրացման անհրաժեշտությունը և պրոլետարական մասնագետների կազմերի պատրաստման ուժեղացումը:

Դասակարգային պայքարի սրումը գյուղում և կուլակության պայքարի ու հակահեղափոխական դիմադրության նոր ձևերը—հակակոլտոզային և հակախորհրդային ագիտացիա, կոլեկտիվացման անմիջական ձևավորման փորձեր, աշխատանք յենթակուլակների միջոցով, սոցիոսկոպ կոլտոզների մեջ, դրանց ներսից պայթեցնելու նպատակով, կեղծ կոլտոզներ կազմակերպելու փորձեր, հակահեղափոխական կուլակային կուսակցության կազմակերպում:

Դասակարգային պայքարը և ազգային հարցը:

Դասակարգային պայքարի ձևերն ազգային հանրապետություններում: Բուրժուազիայի դասակարգային պայքարի իրենդուրյական ձևերը (հակասեմիտիզմ, կրոն և այլն):

Կուսակցության և բանվոր դասակարգի խնդիրները—պայքարի հետագա ծավալումը համառարած կոլեկտիվացման և նրա հիման վրա կուլակությունը վորպես դասակարգ վերացնելու լուրջունգն իրացնելու համար և կոլտոզնիկներին վորպես համեակալի և գլխավոր հենարան վերացնելու չքավորության վրա հենվելու, միջակության հետ ամուր գալինք ունենալու և կուլակության դեմ ամենամիջոցական պայքար մղելու լողունգի անցկացումը: Մեր խնդիրները և ԽՍՀՄ Խորհուրդների 6-րդ համագումարի վորոշումը մենատնտեսատեր չքավորների և միջակների հանդեպ ունենալիք վերաբերմունքի մասին: Բանվորների, գյուղի կոլտոզային և չքավոր—միջակ մասնանների համախմբումը ՀԱՄԿ(Բ)Կ կենտկոմի յուրյոր վորպես սոցիալիզմի կառուցման, ԽՍՀՄ պաշտպանականության ուժեղացման ամենակարևոր նախապայման:

ԽՍՀՄ դասակարգային ստրուկտուրան համառարած կու-

լեկտիվացման լողունգի իրացման շրջանում: Կոլտոզնիկ կատեգորիայի վերլուծումը: Դասակարգերի վերացման հետագա ուղիները:

Ե. ԱՆՑՈՂԻԿ ԵՐԱՆԻ ԴԱՍԱԿԱՐԳԵՐԻ ՅԵՎ ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅԳԱՐԻ ԱՋ ՈՊՈՐՏՈՒՆԻՍԱԿԱՆ ՅԵՎ ՏՐՈՑԿԻՍԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բուխարինի քաղաքական: ռպրտունիզմի կապը նրա մեխանիստական փիլիսոփայության հետ: Բուխարինյան յերկդասակարգային հասարակարգի տեսության ըննադատությունը: Անցողիկ շրջանի դասակարգային պայքարի ներքին միացման աջ ռպրտունիստական տեսության ըննադատությունը: Կուլակի՝ սոցիալիզմի մեջ ներածելու և դասակարգային պայքարի հանգչելու ռպրտունիստական տեսության ըննադատությունը:

Բուխարինի տեսությունը «կուլակության յերկրորդ անգամ ըննադարվելու» անթույլատրելիության մասին և այդ տեսության ըննադատությունը:

Կուլակությունը վորպես աջ ռպրտունիզմի սոցիալական հիմք:

Անցողիկ շրջանի դասակարգերի և դասակարգային պայքարի տրոցկիստական ըմբռնման ըննադատությունը (Տրոցկի, Պրետորաժենսկի, Կարեմ, Լարին): ԽՍՀՄ հիմնական դասակարգերի տրոցկիստական մեկնարանությունը:

Գյուղացիության հիմնական մասանների համառարած կոլեկտիվացման ուղու վրա կանգնեցնելու հնարավորության ծիտումը՝ կուլակությունը վորպես դասակարգ վերացնելու հնարավորության ծիտումը վորպես դրա հետևանք: Լարինի տեսությունը նոր հեղափոխության անհրաժեշտության մասին և այդ տեսության ըննադատությունը:

Տրոցկի—զինովյան 1927 թվի առաջարկությունը՝ համառարած կոլեկտիվացումից անկախ անցկացնել աղակուլակացման քաղաքականությունը: Այդ առաջարկության ըննադատությունը:

Քաղաքային քաղաքային մանր բուրժուազիան վորպես տրոցկիզմի և կիսատրոցկիստական «ձախ» խտորումների սոցիալական հիմք: Տվյալ ետալի գլխավոր վտանգ աջ ռպրտունիզմի, հակահեղափոխական տրոցկիզմի, «ձախ» խտորումների և դրանց նկատմամբ հաշտվողական գիրք բռնողների դեմ հետագա պատար ծղելու անհրաժեշտությունը, վորպես դասակարգերի վերացման համար տարվող պայքարի հաջողության նախապայման:

VII ԹԵՄԱ

ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱ

1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՈՒՍՄՈՒՆԻՔ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Պետության առաջացումը: Պետության դասակարգային կյուլությունը: Տնտեսական տիրապետության վերամվելը քաղաքականի:

Հասարակությունն և պետութիւնն։ Պետութիւնը վորպէս դատա-
կարգային հակառակութիւններն անհրաժեշտութեան արդիւնք։ Պե-
տութեան բնութագրական հատկանիշները—դինամիկ մարդկայն
հատուկ շնկատներ, բանտեր, շինովնիկութիւն և այլն։ Բուրժուա-
կան, մասնավորապէս սոցիալ-Ֆաշիստական բռնութեան թեո-
քներն պետութեան ծաղման հարցում (Կառուցիկ, Կունով և ուրիշ-
ներ)։ Պետութեան ռեվոլյուցիոնարական ըմբռնումը մեխանիստիկ-
աբար (Բուխարին) և մենշեիկով իդեալիստների (Լուպոլ) կողմից և
դրա քննադատութիւնը։

2. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԵՐԸ ՅԵՎ ԴՐԱՆՑ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԲՆՈՒՅԹԸ

Բուրժուական պետութիւն։ Բուրժուական հեղափոխութեան
վերաբերմունքը հանդէպ Ֆեոդալական պետութեան։ Բուրժուա-
կան ղեմնորդական վորպէս բուրժուական դիկտատուրայի ձև։
Բուրժուական ղեմնորդական ձգնաժամն իմպերալիզմի շրջա-
նում և նրա վերածումը Փաշիզմի՝ վորպէս բուրժուական դիկ-
տատուրայի բացահայտ մերկացած ձևի (Կոմինտերնի գործկո-
մի 11-րդ պլենում)։ Սոցիալ-դեմոկրատիայի դերը վորպէս բուր-
ժուական դիկտատուրայի գլխավոր սոցիալիստական հենարանի
(Կի Գի 11-րդ պլենում)։

3. ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱ

Պրոլետարիատի դիկտատուրայի պատմական անհրաժեշտու-
թիւնը։ Պրոլետարիան դիկտատուրայի ստեղծման անհնարինու-
թիւնն ստանց պրոլետարական հեղափոխութեան։ Բուրժուական
պետական մեքենան փլուզու անհրաժեշտութիւնը։ Պրոլետարիա-
տի դիկտատուրան վորպէս պրոլետարական հեղափոխութեան
գործիք և դասակարգային պայքարի բարձրագույն աստիճան։
Պրոլետարիատի դիկտատուրան վորպէս դասակարգերի վոչնչաց-
ման և սոցիալիզմի կառուցման գործիք։

Մարքսիզմ-լենինիզմի սոցիալ-դեմոկրատական ադամադում-
ները բուրժուական պետութեան պրոլետարիատի հանդէպ ունենա-
լիք վերաբերմունքի հարցում (Կառուցիկ, Պրիստնով և ուրիշներ)։
Անարխիստների վերաբերմունքը հանդէպ պետութեան։ Բուխարի-
նի անարխիստական սխալները։ Առանց բուրժուական պետութեան
փլուզելու սոցիալիզմի մեջ «ներածելու» սոցիալ-դեմոկրատական
տեսութիւնը (Կառուցիկ, Ռոտտ Բաուեր)։

4. ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՆ ԽՍՀՄ-ՈՒՄ

«Փոքրագույն չարիք» սոցիալ-Ֆաշիստական տեսութեան քնն-
նադատութիւնը։ Պրոլետարիատի դիկտատուրայի հիմնական խն-
դիրները ԽՍՀՄ-ում։ Սորբզային իշխանութիւնը վորպէս պրոլե-
տարիատի դիկտատուրայի պետական ձև։ Պրոլետարական դիկ-
տատուրայի սխալներ և հիմնական դժերը։

Պրոլետարիատի և գյուղացիութեան դաշինքը պրոլետարիատի

դեկտատուրայի վորպէս պրոլետարիատի դիկտատուրայի բարձ-
րագույն սկզբունք։ Պրոլետարիան ղեմնորդական վորպէս ղե-
մնորդական բարձրագույն ձև։ Իստիֆորական պետութեան և բա-
վորա-գյուղացիական կառավարութեան։ Պրոլետարիատի դիկ-
տատուրան վորպէս դասակարգային պայքարի շարունակութիւն
նոր ձևերով և դրա ըմբռնումը մեխանիստների կողմից և սոցիա-
լիզմի մեջ «ներածելու» աջ ոպորտունիստական թեորիան։ Պրոլե-
տարական դիկտատուրայի ուսմունքի ադամադումները մեքե-
նով իդեալիզմի կողմից։ Պրոլետարիատի դիկտատուրայի վերա-
ցական-սխալաստիկ ըմբռնումը Դերոյինի և Լուպոլի մոտ։ Կա-
րգի տրոցկիստական սխալները բանվոր դասակարգի և գյուղա-
ցիութեան փոխարարելութիւնների ըմբռնման հարցում։

Պետութեան և պրոլետարիատի դիկտատուրայի մարքս-լենի-
նյան ուսմունքի տրոցկիստական ռեվոլյուցիոն։ «Տերմիդորականու-
թիւն» և խորհուրդների «ներքին հարկերի հեղեղման» (տրոցկի-
զիստիկայի բռն) տրոցկիստ-մենշեիկյան տեսութիւնը։

5. ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՀԱՅՈՒՐԸ

Դասակարգերի վոչնչացումը և պետութեան մահացումը։ Տնտ-
եսական անհավասարութեան մնացորդների պահպանումը և պետու-
թեան ու իրավունքի անհրաժեշտութիւնը սոցիալիզմում։ Հասա-
րակութեան անցնումն արտադրութեան սոցիալիստական պլանա-
վորման և սոցիալիստական ապրանքաիւրախականութեան և պե-
տութեան մահացումը։ Կոմունիզմի բարձրագույն փազան և պե-
տութեան լիակատար մահացումը։

VIII ԹԵՄԱ

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՁԵՎԵՐԸ ՅԵՎ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. ՌԵՍՊՈՒՆԴ ԻՆՏԵՂԵԿՏՈՒՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՎՈՐՊԵՍ ՎԵՐՆԱ- ՇԵՆՔԵՐԻ

Վերնաշէնքերի հասկացողութիւն։ Հասարակական կեցու-
թիւն և հասարակական դիտակցութիւն։ Մարքս-լենինյան ար-
տացումն տեսութեան հեռուգական անցկացման անհրաժեշտու-
թիւնը հասարակական դիտութեան զարգացումը հասկալալու հա-
թիւնը։ Հասարակական դիտակցութեան վորպէս հասարակական
կեցութեան արտացոլում և նրա դերը դասակարգային պայքարի
զարգացման մեջ։ Իդեալիստական պայքարը վորպէս դասակար-
գային պայքարի ձև։ Իդեալիստական վերնաշէնքի պատ-
մական անցդիկ բնույթը և կախումը դասակարգային պայ-
քարի բովանդակութեան և բաղիտի ձևերի փոխութեան
էնթ։ Իդեոլոգիական պրոցեսի ինքնուրոյնութեան մասին
յեղած իլյուզիան վորպէս դասակարգային հասարակութիւնների
անտոգոնիստական կառուցվածքի արտացոլում։ Տիրապետող
իդեալները վորպէս տիրապետող դասակարգերի իդեալներ։ «Հոգե-

հան արտադրության յեղանակին կախումը նյութական արտադրության յեղանակին: Իդեոլոգիաների և կուլտուրաների փոփոխության կախումը նյութական արտադրության յեղանակին և հասարակական ֆորմացիաների փոփոխությունն է: Կուլտուրայի հասկացողությունը:

Կուլտուրայի հոգեբանական, ապագաակարգային հասկացողության քննադատությունը Տրոցկու ուղորտունիստական ուսմունքը կուլտուրայի մասին: Լուսպոլի աջ-ուղորտունիստական տեսլաները կուլտուրայի հարցերում:

2. ԻԴԵՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՎԵՐՆԱՇԵՆՔԵՐԻ ԱՌԱՋԱՅՈՒՄՆ ՈՒ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄԸ ՄԻՆՉԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Իդեոլոգիայի և կուլտուրայի առաջացման աշխարհագրական և բիոլոգիական տեսություններ: Պսիխիկայի խզումն իդեոլոգիայից և իդեոլոգիայի պասսիվ բնույթը Պլեխանովի հայացքներում: Լենինի ղեկավարիկական ուսմունքը տարերայնության մասին վորպես սոցիալիստական ձևի գիտակցության և դրանց միջև յեղած փոխադրեցության մասին: Բուխարինի հակալենինյան «Լենինի հոգեբանական իդեոլոգիան վորպես «խտացում»» (сгусток) բացատրելու խնդրում, «խտացում», վորը մեխանիկադորենն ստացվում և հոգեբանությունից: Բուխարինի հայացքների աղակալությունը և կախումը մախիստ Բոգդանովի ուսմունքից: Մոսկովյան իդեոլոգիան իդեոլոգիան աշխատանքի սրբոցեսում: Անցումը կենդանական բնադրանքից հասարակական գիտակցության: Նախնական անիմիզմ: Աշխատանքի բաժանում (համեմատվում միջերկ հանդես դալը և հոգևոր աշխատանքի անջատումը նյութականից): Մտրկատիրական դասակարգի իդեոլոգիան և նրա վերաբերմունքը հանդեպ աշխատանքի: Ֆեոդալական հասարակակարգի իդեոլոգիան, կրոնի դասակարգային արմատները և դերը վորպես տերապևտոլ իդեոլոգիայի:

3. ԲՈՒՐՔՈՒԱԿԱՆ ԻԴԵՈԼՈԳԻԱՅԻ ՅԵՎ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ԶԵՎԵՐՆ ՈՒ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բուրժուական գանադան իդեոլոգիաների ծագումը Ֆեոդալական իդեոլոգիայի և կուլտուրայի դեմ մղվող պայքարում: Բուրժուական կուլտուրայի դասակարգային բովանդակությունը և ապագաակարգային ձևեր: Շահագործման և սեփականության պատրանություններ վորպես բնականուր գիծ ամեն տեսակի շահագործողական իդեոլոգիաների և կուլտուրաների: Ապրանքատերերի բուրժուական հավատարությունը, բնականուր հավատարության և յեղարարության բուրժուական իդեոլոգիան բուրժուական իդեոլոգիաների խարեյություն և ինքնախարեյություն: Ժամանակակից բուրժուական դեմոկրատիայի իդեոլոգիան, նրա ծախվածությունը և պարլամենտական կրեալինիզմը:

Բուրժուական բարոյականությունը և կեղծափորությունը, մասնավորապես ամուսնություն և բնաանիքի հարցերում: Պլեխան

նայի և Լ. Ահսերոդի կանտիական տեսությունները գիտական և բարոյականության հասարակ օրենքներին մասին: Բուխարինի և Դեյոբորինի սխալներն էտիկայի հարցերում: Արթնացող բուրժուական ղրալանությունն ու արվեստը և անկման չբանի բուրժուական արվեստը: Մասնագիտացում և նեղ պրոֆեսիոնալիզմ:

Բուրժուական կուլտուրան, նրա ներքին հակասությունները: Բուրժուակայի գիտության և կուլտուրայի ճգնաժամն ու նեխումը:

4. ԲՈՒՐՔՈՒԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ՖԱԿՏՈՐԱԿԱՆ ՅԵՎ ՍՈՑԻԱԼ-ՖԱԿՏՈՐԱԿԱՆ ԶԱՏԱԳՈՎՄԱՆ ԳՆՆԱԿԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Սոցիալ-Ֆաշիստական տեսությունները կապիտալիզմի ներսում սոցիալիստական կուլտուրայի չլրվ հասունացման հնարավորության և անհրաժեշտության մասին: Գաղութային ստրկության սոցիալ-Ֆաշիստական արդարացումը կուլտուրայի պաշտպանության անվան տակ: Հասարակական դիտակցության հին ձևերի քննադատությունը «Կոմունիստական Մանիֆեստում» Մորքսի և Ենգելսի կողմից: Բուրժուակայի սոցիալ-Ֆաշիստական գործակալությունը բանվորական շարժման մեջ և բուրժուական ու մանր-բուրժուական իդեոլոգիաների ալյասերոդ աղդեղությունը: Մանր բուրժուակայի տատանումը և նրա իդեոլոգիայի հակասությունները: Ընդհանուր և առանձնահատուկ Ֆաշիզմի և սոցիալ-Ֆաշիզմի իդեոլոգիաներում:

5. ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՆ ՅԵՎ ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱՆ ՀԵՂԱԳՈՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Նարոդնիկների ուսմունքը Ռուսաստանի կուլտուրական և պատմական զարգացման առանձնահատուկ ուղիների մասին և աջ ուսմունքի քննադատությունը: Ռուսական մենչևիկների ուսմունքը բանվոր դասակարգի կուլտուրական «հասունացման» մասին: Բոգդանովի ուսմունքը կապիտալիզմի ներսում պրոլետարական կուլտուրայի հասունացման հնարավորության մասին: Լենինյան պայքարը բուրժուական և մանր-բուրժուական իդեոլոգիաների դեմ: Լենինի ուսմունքը կալվածատերերի ու կապիտալիստների տապալման և յուլիական բաղա ստեղծելու մասին վորպես կուլտուրայի զարգացման անհրաժեշտ պայմանների մասին: Լենինի ուսմունքը բուրժուակայի կուլտուրական ժառանգությունը քննադատորեն վերանայելու և տիրապետելու մասին: Պայքար Բոլդաանովի դեմ, վորը ժխտում և բուրժուակայի կուլտուրական ժառանգությունը տիրապետելու անհրաժեշտությունը: Պրոլետարական կուլտուրայի տրոցիստական ժխտումը: Բուխարինի աջ-ուղորտունիստական տեսությունը ապագաակարգային տեխնիկական հեղափոխության մասին: Մեխանիստների պոչական վերաբերմունքը հանդեպ բուրժուական կուլտուրայի: Մենչևիկոլ իդեալիստների աղավաղումները պրոլետարական կուլտուրայի և կուլտուրական հեղափոխության հարցերում:

դրջալ: Համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխական շարժման և դադուկային ժողովուրդների հեղափոխական-ազատագրական շարժման աճումը վորպես կրոնի դեմ մղվող պայքարի գլխավոր և վճռական նախադրյալ: Բուրժուական, մանր-բուրժուական աթեիզմ:

Մարքսիզմ-լենինիզմը վորպես մարտնչող աթեիզմ: Հակա-կրոնական շարժումն իբրև դասակարգային պայքարի ձևերից մեկը: 2-րդ Խնտերնացիոնալը և կրոնը: Կոմիտեները և կրոնի դեմ պայքարելու խնդիրները: Կրոնը վորպես սոցիալիստական շինարարության թշնամի: Կրոնի ԽՍՀՄ-ում շարունակվող գոյության պատճառներն ու պայմանները: Սոցիալիստական շինարարության հաջողությունները և մասսայական հակակրոնական շարժման աճումը: Պայքարը կրոնի դեմ ԽՍՀՄ-ում և այլ ու «Ասիա» ուղորդումներով վորպես կուլակների ու տերտերների ոգնականներ այդ պայքարում: Լենինյան ավանդները կրոնի դեմ պայքարելու հարցում: Պայքար յերկու Փրոնտում հակակրոնական շարժման մեջ: Մեխանիզմը, մենչևիկոյ իդեալիզմը և պայքարը կրոնի դեմ:

X ԹԵՄԱ

ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ (ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՊՐՈՑԵՍԻ ԴԻԱԼԵԿՏԻԿԱՆ)

1. ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՄՈՒՆՔԻ ՏԵՂՆ ՈՒ ԴԵՐԸ ԼԵՆԻՆՅԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱՀԱՅԱՑՔՈՒՄ

Մարքս-լենինյան ուսմունքը հեղափոխության մասին վորպես պատմական մատերիալիզմի կարևոր պրոբլեմ: Մատերիալիստական դիալեկտիկան և հեղափոխության ուսմունքը: Հեղափոխության և պրոլետարիատի դիկտատուրայի ուսմունքը վորպես մարքսիզմի անհրաժեշտ կրիտերիա, վորը մարքսիզմը տալիս և պատմական մատերիալիզմի բոլոր հարցերի դրման ճշտության լուսարանումը և ստուգումը — արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերությունների զարգացման, պատմականորեն վորոշ հասարակա-տնտեսական ֆորմացիաների, դասակարգային պայքարի զարգացման, պետության վերնաշինքների, իդեոլոգիաների և այլն հարցադրումը: Մարքսիզմ-լենինիզմի այդ ելույթյան չհասկանալը, սխալելը և բացարձակ ժխտումը ունիվերսալիտետի մոտ: Մեխանիստների չհասկանալն այն բանի, վոր դիալեկտիկայի ժխտումն անխուսափելիորեն տանում է դեպի հեղափոխության ժխտում: Հեղափոխության խնդիրը երի արհամարհումը մենչևիկոյ իդեալիստների մոտ վորպես նրանց մեթոդոլոգիայի անկենսոճականության բնութագրական հաստատում:

2. ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՈՒՍՄՈՒՆՔԸ

Հասարակա-տնտեսական ֆորմացիան իր ծագման և անկման պրոցեսում վորպես մարքս-լենինյան հեղափոխության ուսմունքի յերկու: Արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբե-

րությունների դիալեկտիկան, նրանց փոխհարաբերության ան-դադունիստական բնույթը դասակարգային, նամականիզմ կապի-տալիստական հասարակարգում: Իստակարգային պայքարը վորպես արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբե-րությունների հակասության արտահայտություն և նրա ներգործու-մը արտադրողական ուժերի զարգացման վրա: Արտադրողական ուժերի և արտադրական հարաբերությունների կոնֆլիկտը վոր-պես հեղափոխության արմատական պատճառ: Հեղափոխության վորպես դասակարգային պայքարի բարձրագույն սրում: Հեղա-փոխության նյութական և իդեոլոգիական նախադրատեսությունը: Զբաղած ապստամբությունը, քաղաքացիական պատերազմը և իշ-խանության դրավումը վորպես հեղափոխության կարևոր մո-ժեհներ: Յուրաքանչյուր հեղափոխության վորսիական առանձ-նահատկությունները և նրանց կախումը վորոշ հասարակա-տն-տեսական ֆորմացիայի ներքին և արտաքին պայմաններից, նրան ինչպես ներքին, այնպես էլ համաշխարհային զարգացման պատ-ժապան աստիճանից: Իստակարգային պայքարի պատմականորեն տվյալ ձևերի տնտեսականի, քաղաքականի և իդեոլոգիականի դիալեկտիկական միասնությունը, նրանց անհամաչափ զարգացու-մը և այդ միասնության ու անհամաչափության յերևան գալը հեղափոխության բնութագրում:

Հեղափոխություն և ռեֆորմներ: Հեղափոխությունները վոր-պես պատմության լոկոմոտիվներ: Հեղափոխությունը և հասարակական զարգացման տեմպերի խնդիրը: Հեղափոխությունները — մասսաների պատմական ստեղծագործության ելույթաներ: Պատ-ժական զարգացման փրիսոփայական-պատմական սխեմատիկ ըմ-բռնման վճռական ժխտումը Մարքսի կողմից: Հեղափոխական տե-սության կաուցիկական-կանոնյան աղավաղման քննադատություն-ներ: Պրեխանովի քննադատությունը հասարակական զարգացման ըմբռնման խնդրում:

3. ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՄՈՒՆՔԸ

Պրոլետարական հեղափոխության պատմական անխուսափե-լիությունը: Պրոլետարական և բուրժուական հեղափոխություն-ները արմատական տարբերությունները: Բուրժուական պետական ների արմատական տարբերությունները: Բուրժուական պետական-մեքենայի փչումը և պրոլետարիատի դիկտատուրայի սահմանու-մեքենայի փչումը վորպես կապիտալիզմի վերջին ետապ և պրո-ժը: Իմպերիալիզմը վորպես հեղափոխության լենինյան տեսությունը Մարքսի ու լետարական հեղափոխության տարբերության կապակցությամբ: Բուրժուա-լենինի ելույթաների տարբերության կապակցությամբ: Բուրժուա-կան հեղափոխության պրոլետարականի վերաճելու պրոբլեմը: Բացահայտ մենչևիկոյի և տրոցկիզմի քննադատությունն այս հար-ցում: Պրոլետարական հեղափոխության բացասման մենչևիկոյն տեսության քննադատությունը: Կապիտալիստական զարգացման անհամաչափության որենքը և պրոլետարական հեղափոխության հաղթանակի: արավորությունը մեր յերկրում: Տրոցկու և Բուխա-րինի Լենինի կողմից քննադատությունը և Տրոցկու ու Զինովյեվի քննադատությունը Մտալինի կողմից այս հարցում: Պրոլետարա-

կան հեղափոխութեան ստորադասական, տակտիկական, ծրագրային կապը մարքս-լենինյան աշխարհայայացքի հիմունքներին հետ: Լենինյան ուսմունքն ամենաթույլ ողակի և լողունդների մասին: Գլխավոր հարվածի ուղղութիւնը, հեղափոխութեան շարժիչ ուժերը և ուղիները: Մասնաւոր, պրոլետարիատը և կուսակցութիւնը հեղափոխութեան մեջ: Մենչևիկիւմը և անարխիզմը պրոլետարական հեղափոխութեան ստորադասականի և տակտիկայի ըմբռնման մեջ: Պրոլետարական հեղափոխութեան արժանապատեան պատճառները և անմիջական նախադրեալները: Տնտեսական և քաղաքական ճշմարտութիւն: Հեղափոխական դրութիւն: Պատերազմը վորպէս հեղափոխութեան պատրաստումն արագացնող ֆակտորներէից մէկը: Այդ ֆակտորի մետաֆիզիկական ըմբռնումը կազմակերպւած կապիտալիզմի բուխարինյան տեսութեան մեջ և դրա քննադատութիւնը: Պրոլետարական հեղափոխութեան եպոխան վորպէս աղջային և գաղութային հեղափոխական շարժումների բուրժուական-դեմոկրատական հեղափոխութիւնների և պրոլետարական հեղափոխութիւնների միմյանց հարաբերութիւնը: Պրոլետարական հեղափոխութեան տիպերը և ուղիները Կոմիւնիստների ծրագրում և Կ-ի Գործկոմի 11-րդ պլենումի վորոշումներում:

4. ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ՎՈՐՊԵՍ ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ԿՈՆԿՐԵՏ ԱՅՎ

Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան յուրահատուկ գծերը: Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան վորպէս բուրժուական-դեմոկրատական հեղափոխութեան խնդիրներն իր ճանապարհին լուծող պրոլետարական հեղափոխութիւն: Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան սոցիալ-ֆաշիստական, բուխարինյան, արոցկիստական և գերմանական ըմբռնման քննադատութիւնը:

Պրոլետարիատի գիկտատուրան վորպէս պրոլետարիատի հեղափոխութեան և դասակարգային պայքարի շարունակութիւն յորձեւում: Բուրժուազիայի ճնշումն ու վերադրումը պրոլետարիատի կողմից, գյուղացիութեան աշխատավորական մասսաների սոցիալիստական վերափոխումը և սոցիալիստական եկամտիկայի կառուցումը վորպէս պրոլետարիատի գիկտատուրայի յետմի խնդիր: Պրոլետարիատի գիկտատուրայի զարգացման հիմնական եռանդները: Մեր յերկրում սոցիալիզմ կառուցելու հնարավորութիւնը և աջ ուղորտունիզմի ու արոցկիզմի ստալինյան քննադատութիւնն այս խնդրում:

Հեղափոխական մեթոդների և ուժերների փոխհարաբերութիւնը պրոլետարիատի գիկտատուրայի շրջանում: Յերկրորդ հեղափոխութեան արոցկիստական-բարինյան տեսութեան քննադատութիւնը: Պրոլետարիատի տնտեսական քաղաքականութեան գիկտակտիկան: Կուլտուրական հեղափոխութեան խնդիրը վորպէս պրոլետարական գիկտատուրայի խնդիրների բաղադրիչ մաս: Կուլտացիութեան վոչ-կապիտալիստական զարգացման խնդիրը և

նրա լուծումը պրոլետարական գիկտատուրայի որով: Բուխարինյան հալապարակչութեան տեսութեան բուրժուական կոնսերվատիվ ըմբռնումը: Հնարավորութեան և իրականութեան, անհրաժեշտութեան և աղատութեան խնդիրը պրոլետարիատի գիկտատուրայի որով:

Տնտեսութեան սոցիալիստական և կապիտալիստական սիտեմների պայքարը վորպէս համաշխարհային զարգացման հիմնական հակասութիւն: Խմբերիալիզմի հիմնական հակասութիւնները: ԽՍՀՄ թեակիստումը սոցիալիզմի շրջանը և պրոլետարիատի հիմնական խնդիրները տվյալ եռագում:

Հոկտեմբերյան հեղափոխութիւնը վորպէս համաշխարհային հեղափոխութեան սկիզբ, նախադրեալ և բազա: Բուրժուական-դեմոկրատական հեղափոխութեան վերաճումը պրոլետարական և միջկապիտալիստական ֆորմացիաների վոչ-կապիտալիստական զարգացման խնդիրն այս պայմաններում, յերբ մի յերկրում հաղթանակէլ և պրոլետարական գիկտատուրան:

Կապիտալիզմի համար ընդհանուր ճշմարտութիւն և հեղափոխական ճշմարտութիւն: Հեղափոխութեան շարժիչ ուժերը, հալապարակչութեան ուժերը և Կոմիւնիստների խնդիրները:

XI ԹԵՄԱ

ՊԱՅԳԱՐ ՅԵՐԿՈՒ ՅՐՈՆՏՈՒՄ ԳԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՅԵՎ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

1. ՅԵՐԿՈՒ ՅՐՈՆՏՈՒՄ ՄԱՂՈՂ ՊԱՅԳԱՐԻ ԴԻԱԼԵԿՏԻԿԱՆ

Հեղափոխական տեսութեան գերը պրոլետարիատի դասակարգային պայքարում: Մարքս-լենինյան տեսութեան որչեկտիվ ճշմարտութիւնը, պատմականութիւնը, դասակարգային բնույթը և նրա կապը պրակտիկայի հետ: Մարքս-լենինյան տեսութեան բայլչեկյան կուսակցականութիւնը:

Քաղաքական գիրքերի տեսական հիմքերը: Տեսական և քաղաքական գիրքերի կապը և փոխադարձ անցումները: Պրակտիկայի սերն այդ արոցեաներում: Տեսական և քաղաքական զանազան թերումների ելութիւնը և տալացման պատճառները: Տեսական և քաղաքական զանազան թերումների զարգացման որչեկտիվ լուղիներ և նրանց վորոշ հակամարքսիստական հոսանքների վերաճվելու արինաչափութիւնը: Բանկորական շարժման ներսում յերկու ֆրոնտում մղվող պայքարի ելութիւնն ու նշանակութիւնը: Բանկորական շարժման հետեղական հեղափոխական գծի աղաղաղումների հիմնական տիպերը — ուղորտունիզմ և անարխիստական «հեղափոխականութիւն»: 2-րդ ինտերնացիոնալի ուղորտունիզմը և նրա հիմնական տեսակետները:

Պայքարը յերկու ֆրոնտում Համի(բ)Կ ներսում: Գլխավոր գտանդի հարցը պայքարի զանազան եռագումներում: Պայքարը հալապարակչութեան դեմ:

Այլ և «ձախ» ուղորտունիլմի սոցիալական և տեսական արժանեքը, նրանց սոցիալական և տեսական հիմունքների միասնությունը և տարբերությունը:

2. ԱԶ ՈՊՈՐՏՈՒՆԻԶՄԻ ՄԵԹՈԴՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐԸ

Մեխանիստական մեթոդոլոգիայի կապը աջ-ուղորտունիստական դոգմի ներքին հետ քաղաքականության մեջ, մարքա-լենինյան փրկիսոփայության ժխտումը և նրա փոխարինումը սոցիալիզմով և եմպիրիզմով: Փրկիսոփայության կուսակցականության չհասկանալը: Հեղափոխական տեսության թերազնաատումը մեխանիստների կողմից և նրա հավասարեցումը տարբերակության, սոցիալականության և նեղ պրակտիկիզմի մակարդակին:

Դիալեկտիկայի փոխարինումը մեխանիկայով: Մատերիալի և չորսման, տարածության և ժամանակի մեխանիստական ըմբռնումը: Հասարակ տեղափոխությունը տարածության մեջ վերապես չորսման միակ ձև, վերին հանդեպում են բոլոր փոփոխությունները վերակի մեխանիստական թևորիա: Բարձր ձևերի հանդեպումը ցածր ձևերին: Թոփ-չքների և ը՛դհատականության յոթնետիվ ընույթի բացասումը և եվոլյուցիայի քանակի և քնդհատականության բացարձականացումը:

Պատմաբան վոլգար սոցիոլոգիական տեսությունը: Արտադրողական ուժերի հանդեպումը տեխնիկային և արտադրողական հարաբերություններին մեխանիստական ըմբռնումը: Կադմակերպչված կադրիստիզմի տեսությունը: Տնտեսության սեկտորների հավասարակշռության տեսությունը: Դատակարգների համագործակցության և կուլակի՝ սոցիալիզմի մեջ ներածելու տեսությունը: Գյուղացիության բնույթի յերկվության չհասկանալը:

Նեպի և Լենինի կոոպերատիվ պլանի դիալեկտիկայի աջ-ուղորտունիստական աղավաղումը (ինդուստրացման արագ տեմպերի անհրաժեշտության և հնարավորության ու պրոլետարիատի և գյուղացիության զոդման արտադրողական ձևերի և կոլեկտիվացման բացասումը):

Մեխանիստական մատերիալիզմի ընդհանուր բնութագրումը վերապես գլխավորապես աջ ուղորտունիզմի մեթոդոլոգիայի:

3. ԵՐՈՑԿԻԶՄԻ ՅԵՎ «ՁԱԽ» ԽՈՏՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ՄԵԹՈԴՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐԸ

Տնտեսության և պրակտիկայի խզումը մենչևիկոզ իդեալիստներին մոտ: Ձևի և բովանդակության, տրամաբանականի և պատմականի խզումը: Մատերիալիստական դիալեկտիկայի իդեալիստական աղավաղումները վերապես «ձախ» ուղորտունիզմի տեսական հիմք:

Մարքսիստական փրկիսոփայության կուսակցականության և հեղափոխական պրակտիկ-քննադատական գործունեության անտեսումը: Մարքսիստական փրկիսոփայության զարգացման լենինյան ետապի բացասումը: Մարքսիզմի ձևական ճանաչումը և

հեղափոխական բովանդակության դուրսվանումը նրանից: Դատարկ տեսականացում, սոփեստություն և աուրյեկտիվիզմ: Դիալեկտիկայի, մատերիալի տարածության, ժամանակի և չարսման կատեգորիաների իդեալիստական մեկնաբանումը: Պատմության սուրյեկտիվ իդեալիստական ըմբռնման համակցումը նրա ֆատալիստական ըմբռնման հետ: Արտադրողական ուժերի և արտադրողական հարաբերությունների փոխհարաբերության մե՛ չեկիյան ըմբռնումը: Իմպերիալիզմի չհասկանալը և կապիտալիզմի անհամաչափ զարգացման որենքի բացասումը: Տրամաբանական ցատկումներ զարգացման հետևողական եղանակների վրայից արոցիկիստների և «ձախ» ուղորտունիստների մոտ: Պերմանենտ հեղափոխություն տեսությունը: Մեկ յերկրում սոցիալիզմ կառուցելու հնարավորության բացասումը: Տրոցկիզմի «ձախ» Փրապը և հակահեղափոխական ելույթները: Տրոցկիզմի միաշուրջ աշխարհում և ինդուստրացման արագ տեմպերի բացասման մեջ: «Ձախ» խոտորումները կոլեկտիվացման գործում: Կուլտուրալիստական աղավաղումները կուլտուրայի հարցերում:

Մենչևիկոզ իդեալիզմի ընդհանուր բնութագրությունը վերապես գլխավորապես տրոցկիզմի և «ձախ» խոտորումների մեթոդոլոգիայի:

Մեխանիզմի և մենչևիկոզ իդեալիզմի ընդհանուր գծերը և աջ-«ձախ» բլուրը:

4. ՊԱՅԲԱՐԸ ՅԵՐԿՈՒ ՖՐՈՆՏՈՎ ՆՈՐ ԵՏԱՊՈՒՄ

Ժամանակակից չրմանի ընդհանուր բնութագրությունը: Դատակարգային տեղաշարժերը ԽՍՀՄ մեջ նոր ետապում և նրանց արտացոլումը քաղաքականության և տեսության մեջ: Պայքար աջ և «ձախ» ուղորտունիզմի դեմ: Ռուսիստականության, կոնդրատյեվականության, պերեմլերդեվականության, մեխանիզմի և դերբրինականության դեմ մղվող պայքարը վերապես պրոլետարիատի դատակարգային պայքարի ձևեր տեսական Ֆրոնտում: Մարքսիզմ-լենինիզմի ուժեղիկայի դիմակալումը ընույթից, պրոլետարիատի դիկտատուրայի տեսության և պրակտիկայի փոխհարաբերությունը նոր ետապում: Տեսության մեջ յերկու Ֆրոնտով պայքարելու խնդիրները:

Փրկիսոփայական աշխատանքների՝ դեպի սոցիալիստական չիտարարության և պրոլետարիատի դատակարգային պայքարի խրնդերը չրջադարձ կատարելու անհրաժեշտությունը: Մեխանիզմիզմը չրջադարձ գլխավոր վտանգի, մենչևիկոզ իդեալիզմի և նրանց հանդեպ յեղած հաշմոլոգականության դեմ ուժեղ պայքար մղելու անհրաժեշտությունը: Բայչևիկյան ինքնաքննադատության դերը տեսական պայքարում: Պլանայնությունը, կոլեկտիվականությունը, սոցիալիստական մրցումն ու հարգանքանությունը վերապես տեսական Ֆրոնտի աշխատանքի նոր մեթոդներ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԹԵՄԱ 1. Մարեիզմ-յեմինիզմը վարպես պրոլետարիատի աշխարհայացք	8
ԹԵՄԱ 2. Մատերիալիզմ և իդեալիզմ	5
ԹԵՄԱ 3. Դիալեկտիկական մատերիալիզմ	6
ԹԵՄԱ 4. Պատմական մատերիալիզմը վարպես գիտություն	9
ԹԵՄԱ 5. Արտադրողական ուժեր և արտադրական հարաբերություններ	11
ԹԵՄԱ 6. Դասակարգեր և դասակարգային պայքար	17
ԹԵՄԱ 7. Պետություն և պրոլետարիատի դիկտատուրա	19
ԹԵՄԱ 8. Հասարակական գիտակցության ճեղքը և կուլտուրական հեղափոխությունը	21
ԹԵՄԱ 9. Մարմնչափ արեիզմ և կրոն	25
ԹԵՄԱ 10. Հեղափոխության տեսությունը (հասարակական տնտեսական պրոցեսի դիալեկտիկան)	26
ԹԵՄԱ 11. Պայքար յերկու ֆրանսիզմ՝ ֆադաֆականության և տնտեսության մեջ	29

1972 20 000. (2 4.)

32
CAE

м. 81

801

70

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ИСТОРИЧЕСКИЙ МАТЕРИАЛИЗМ

Госиздат ССР Армении
Эривань—1931